

PIRJO JA HARRI BOMAN

VIIMEINEN LENTO

Kiitokset

Pirjo

vanhemmat ja sisarukset

Nuoren Voiman Liitto:

Veera Koivaara

Pia Hyttinen erinomaisista ehdotuksista

Johannes Lahtinen

Sirpalle...

Seuraava tarina on täysin mielikuvituksen tuotetta.
Kaikki henkilöhahmot, tapahtumat ja paikat ovat
kirjailijoiden luomia sekä keksimiä.

Mitäpä muuta ne voisivatkaan olla, koska tapahtumat
sijoittuvat noin neljän vuoden päähän, tulevaisuuteen...

(Asiavirheet ja virheet yleensä ovat pelkästään minun (HB),
ja ne myöntäisin,
mikäli tarinalla olisi jotain tekemistä todellisuuden kanssa.)

*Life... It is a Tale told by idiot,
full of sound and fury,
Signifying nothing.*

William Shakespeare, Macbeth (5. näytös)

Sisällysluettelo

Prologi

I OSA

Luku 1

Luku 2

Luku 3

Luku 4

Luku 5

Luku 6

Luku 7

Luku 8

Luku 9

Luku 10

Luku 11

Luku 12

Luku 13

Luku 14

Luku 15

Luku 16

Luku 17

Luku 18

Luku 19

Luku 20

Luku 21

Luku 22

Luku 23

Luku 24

Luku 25

Luku 26

Luku 27

Luku 28

Luku 29

Luku 30

Luku 31

Luku 32

II OSA

Luku 1

Luku 2

Luku 3

Luku 4

Luku 5

Luku 6

Luku 7

Luku 8

Luku 9

Luku 10

Luku 11

Luku 12

Luku 13

Luku 14

Luku 15
Luku 16
Luku 17
Luku 18
Luku 19
Luku 20
Luku 21
Luku 22
Luku 23
Luku 24
Luku 25
Luku 26
Luku 27

III OSA

Luku 1
Luku 2
Luku 3
Luku 4
Luku 5
Luku 6
Luku 7
Luku 8
Luku 9
Luku 10
Luku 11
Luku 12
Luku 13

Luku 14

Luku 15

Luku 16

Luku 17

Luku 18

Epilogi

Prologi (Omin siivin)

Kesäilta oli pohdiskeleva ja pitkämielinen, silminnähden suopea. Taivaankansi leijui korkealla ja keli helmeili kirkkaana. Ensimmäiset yksinlennot pyrittiin järjestämään aina optimiolosuhteisiin. Valkosiipisen ja kaksipaikkaisen K-2 - purjekoneen vieressä nuori poika ripusti jännityksestä vapisevin käsin laskuvarjorepun selkäänsä ja nyki hihnojen kiinnitykset tiukalle. Tyytyväisenä varmistuksiinsa hän könsi pitkäsiipisen aluksen ohjaamon etumaiselle istuimelle. Takapenkki jäisi nyt tyhjäksi.

Nuorukainen toisti keskittyneesti samat ohjaamorutiinit kuin aiemmillakin lennoilla, mutta nyt omatoimisesti ja ilman ohjeita. Turvavyöt kiinni, kiristys. Kuomu alas ja lukitusvivun asennon varmistus, korkeusmittarin kalibrointi nollatasoon ja lopuksi yleissilmäys ohjaamossa.

Katse vasemmalle siivelle, jonka kärkeä kannatteleva oppilastoveri varmisti käsimerkeillään yksinlentäjäkokelaan ohjaussauvan sekä polkimien ohjainpintojen ääriliikkeet. Päätteeksi ilmajarrujen nosto ulos ja piilotus takaisin siipien suojaan.

Kuusitoistavuotias sydän takoi rinnan alla jännityksestä, mutta samalla malttamattomuudesta päästä matkaan. Pystyyn nostettu peukalo oli merkki lähtövalmiudesta. Opettaja oli siirtynyt kauemmas ja taustajoukkoihin - tämä hetki oli yksinomaan ensilennolle lähtijän omaisuutta. Ainutlaatuinen hetki ikuisuudessa. Muovikuomun alla oppilaan katse tarkentui edessä olevaan ylätasoiseen potkurikoneeseen eli "hinuriin".

Vetokone oli sinivalkoinen Cessna 172 Skyhawk. Sitkeä ja tehokas nelipaikkainen potkurikone. Huomattuaan

hinattavansa lähtövalmiuden Cessnan pilotti hissutteli koneiden välisestä oranssisesta vetoköydestä löysät pois.

Purjekone nytkähti kevyesti eteenpäin ja nokkakisko rasahti vasten asfalttia. Valmista lähtöön. Rutiinien tunteminen teki puheyhteydestä tarpeettoman. Lentoradio supatteli itsekseen universumin alkuhetkistä.

”Hinurin” kierrokset kohosivat ja sitkeä moottori möyri lähtöhaluja. Pakokaasupöllähdys toimi lähtölaukauksena. Potkurin puhuri ravisutti purjekoneen kevytrakenteista kabiinia. Vetoköysi nykäisi K-2:sen liikkeelle ja kävelyvauhtiin.

Vauhti kiihtyi nopeasti.

Purjekoneen yksittäinen kumipyörä rallatti epätahtisesti rullatessaan pitkin asfaltin pintaa. Koneen toista siipeä kannatteleva oppilastoveri juoksi rinnalla hetken täyttä vauhtia, irrottaen otteensa ja jättäytyen jälkeen huohottaen tiukasta spurtista. Purjekoneen siivet kantoivat ja kone keveni. Ohjainpinnat purivat ympäröivään ilmavirtaan.

Hetkeksi nuorukaisen oikean käden ote ohjaussauvasta tiukkeni, kun epävarmuus yritti vallata ajatuksia. Hän kuitenkin tiesi osaavansa tämän, hän *tiesi* hallitsevansa koneensa. Liikkeet olivat sulautuneet jo osaksi hänen syviä vaistojaan. Lentokonetta piti ohjastaa varmasti ja luottavaisesti. Päätäväisesti, mutta hellästi. Vain silloin mekaaninen lintu tottelisi pilottinsa jokaista ajatusta nöyrästi.

Niin oli opettaja untuvikkojaan opastanut.

Ohjaussauvan kevennys, hiuksen hieno veto taakse ja kone erkani kiitotiestä. Kumipyörän rallatus lakkasi muutaman tyhjän kierroksen jälkeen. Purjekone liiti halki ilman vaikkakin vain metrin parin korkeudella maasta. ”Hinuri” keräi lisää vauhtia omaan nousuunsa.

Lentäjäkokelas ohjasi konettaan nyt itse. Kukaan ei ollut avustamassa tai korjaamassa erheitä. Hän oli itse oman kohtalonsa ohjaksissa. Ei apupyöriä, ei neuvoja. Vain

napanuora, joka veti nuorta lentäjää sekä hänen metallista ja kankaasta rakennettua lintuaan kohden taivaan lakea.

Pojan yllätykseksi koneen käskyttäminen olikin helppoa. Vaivatonta. Ajatus, joka huomaamatta siirtyi ohjaussauvaan ja polkimiin, mistä seurasi koneen kuulias vaikkakin laiskahko liike.

Hetkeä myöhemmin "hinuri" ponkaisi kiitotieltä ylös purjekone köyden päässä uskollisesti seuraillen. Purjekoneen ohjaaja hymyili nyt koko naaman leveydeltä. Sydän jumputti jännityksestä ja puhtaasta, kirkkaasta onnesta.

Vapaana, melkein.

Kiipeäminen irroituskorkeuteen eli noin kuuteen sataan metriin kesti lyhyitä minutteja. Vaikka nuorukainen oli keskittynyt pitämään vetokoneen telineiden pyörät oikeaoppisesti horisontissa, ehti hän jo ihailla ympärillä avautuvaa maisemaa. Samaa näkymää, jota hän oli katsellut opettajan paikkaillessa takaistuimelta hänen käsialaansa, mutta nyt jollakin tavalla muuttunutta. Laajempaa, isompaa, komeampaa, rikkaampaa. Täydellisempää. Sillä hetkellä maailman reunat olivat peräytyneet selvästi taemmas.

"Hinuri" heilautti siipiään vedon päättymisen merkiksi ja pilottikokelas nykäisi köyden vapautuskahvasta. Sievä nyökkäys ja loiva kaarto vasemmalle. "Hinuri" pudottautui oikealle siivelleen ja katosi näkymättömiin.

Lentäjäoppilas oli nyt täysin yksin ja omien siipiensä varassa. Ei, hän ei ollut enää lentäjäoppilas vaan *lentäjä*. Pilotti. Yhtä tuulen ja lintujen sekä maailman järjestyksen kanssa.

Koko universumissa ei ollut tunnetta, jota olisi voinut verrata tuohon hetkeen. Pitkät siivet kantoivat nuorta poikaa iltataivaan halki tuulen voimalla. Maailman elementtien voimalla ja hänen omien taitojensa ansiosta. Sillä hetkellä tuore purjelentäjä oli päättänyt tulevaisuutensa. Jonakin päivänä hänestä tulisi oikea pilotti, ammattimainen pilotti.

Paras ja pystyvin.

Lentämisestä tulisi hänen elämänsä. Hän tiesi, että vain taivaalla hän todella oli elossa.

I OSA
Downwind

Luku 1

(Kuihtuvia kohtaloita)

ЧТО - Тшто?

Joko viimein?

Metsän ja pihamaan rajalla, keskellä ajotietä seisoి tamma hahmo. Olennon kasvot peittyivät pään peittävän hupun syviin varjoihin. Aamu oli vasta aukeamassa, pihapiiri vielä hetken hämärän ja usvan määrittelemätöntä valtakuntaa. Taivaanrannan ujo kajo kieli auringon piilottelevan horisontin takana. Alueen eläimistö torkkui ja ympäröivä maailma oli hiljainen.

Olennon ääriiviat piirtyivät epämääräisinä vasten kuusimetsän lohduttomia varjoja. Maausvan homeisenharmaa harso kätki hahmon jalat näkyivistä. Näytti kuin tämä olisi leijunut ilmassa.

Ilmestys ei liikkunut eikä pitänyt ääntä.

Oliko *Kuolema* jo viimein vaivautunut hänen vuokseen?

Ei. Ihmisen äpärä pihamaalla tapitti ja odotti.

Vanhus oli huomannut pihamaalle kuulumattoman hahmon ohittaessaan tuvan pölyisen ikkunan. Oliko vieras seisokellut ulkona kauankin? Hän raotti ikkunan ohutta ja haprastunutta pitsiverhoa nähdäkseen paremmin ulos. Ei hän uskonut aaveisiin tai haamuihin. Ei yliluonnollisiin tai järjettömiin sepitteisiin. Ei, vaikka joskus epäilikin, että rajan taakse vasten tahtoaan pakotetut sielut toisinaan yrittivät kurottaa takaisin pelkästään hänen takiaan. Hänen syntiensä tähden. Hänen aaveitaan olivat menneiden aikojen valinnat ja tekemättä jääneet teot.

Hän tarkensi katseensa muukalaiseen.

Kaksi hämyistä varjoa vastakkain. Toinen sisällä tuvassa, toinen ulkona pihamaalla. Odottaen oikean hetken

avautumista. Maailman rattaiden naksahdusta.

Usva haihtui ja yön hämärä luikki metsän suojaan. Hoitamattoman nurmikon kaste taittoi ja singotti auringon ensisäteitä. Olennon ääriviivat terävöityivät. Enää hahmo ei ollut millään tavalla mystinen. Tämä oli selvästi mies, vaikka parinkymmenen metrin päästä erityisiä yksityiskohtia ei voinutkaan erottaa. Veryyttelypuvun huppu oli vedetty päälle yli eteen lipaksi ja varjosti uhkaavasti kasvoja. Seisoma-asento kuitenkin paljasti, että vieras aprikoi. Aivan kuin tämä yrittäisi päättää tullako sisään vai houkutellako asukas ulos. Vieraan kädet olivat kaivautuneet syvälle hupparin taskuihin. Mahtoiko toinen käsi puristaa pistoolin kahvaa?

Aseet hän tunsu eikä niitä pelännyt.

Tuvan ikkunan himmeä lasi oli vanhaa ja täynnä ilmakuplia, mikä taivutti valoa synkille sateenkaaren väreille ja sai paikalla seisovan hahmon aaltoilemaan ja valumaan aavemaisesti. Oliko se kävellyt päätieltä tänne? Sillä täytyi olla jotain tähtellisen tärkeää asiaa hänelle. Tuskin se mikään turisti oli? Tai eksynyt.

Mitä tuo mies hänestä halusi?

Harva halusi enää olla missään tekemisissä vanhuksen kanssa. Eivät nekään, jotka tunsivat ja tiesivät hänet. Eivät edes vähäiset sukulaiset. Pihalle hän ei menisi, ellei tulisi todellista tarvetta. Poliisille ei soittaisi. Jos tuo oli tullut tänne hänet tappamaan, niin tehköön sisällä. Tai livetköön matkoihinsa. Jos uskaltaa sisälle, niin voisi piruuttaa, vaikka sitä hommassa avittaa. Ei hän omaa loppuaan pelännyt. Ei pelännyt.

Ei hän ollut elossa Jumalan armosta, eikä Kuoleman huolimattomuutta. Hän oli elossa oman sitkeytensä ja päättäväisyytensä ansiosta ja tekojensa, jotka tietämättömät nyt määrittelisivät petturuudeksi ja julmuudeksi. Kuoleman esikarsinassa ei ollut vääriä päätöksiä. Oli vain valintoja, joita - jos oli todella onnekas - voisi myöhemmin katua.

Ei hän pelännyt ikihiljaisuutta tai kaikkeuden jäädyttävää huutoa.

Hän oli nähnyt ja kohdannut kärsimystä ja kuolemaa useamman ihmiselon verran. Toiminut kuolemanenkelin avustajana. Tehokkaasti ja epäröimättä. Läheltä seurannut, kun tuntematon sielu riuhtaistiin irti ja jäljelle jäänyt jäte viskattiin sivuun, pois.

Ei hän loppuaan pelännyt. Ei enää. Kuolema oli pimeydessä ja salassa toimiva pelkuri. Eikä Jumala ollut toimissaan yhtään rehellisempi. Kumpikin toimivat välikäsien kautta, ottamatta todellista vastuuta tapahtumista. Hän tiesi sen nyt. Hän oli yksinkertaisesti kyllästynyt elämään. Eikö tämä jo riittäisi? Eikö vuosia ollut yön alla aivan tarpeeksi? Eikö olisi jo hänen vuoronsa? Jos muukalainen oli sillä toimella, niin ehkäpä hänen pitäisi jouduttaa asiaa.

Hän raotti ikkunaverhoa uudestaan. Siellä se tökötti aprikoiden kuin parin metrin korkeudelta granaatin kylkeensä saanut petäjä. Vaiti ja liikkumatta. Jotain se odotti.

Hitto, että häntä korpesi tällainen. Näille nykynuorille piti kaikki kantaa eteen ja pureksia valmiiksi. No, olkoon. Tehdään niin! Hän veti saappaat jalkoihinsa ja kolisteli ulos pihalle.

Muukalainen oli viimein lähtenyt.

Se oli kääntynyt kannoillaan pettyneen näköisenä ja paennut puolijuoksua ajoväylää myöten autolleen. Hän kuuli pelin murahtavan vihaisesti käyntiin tien päässä.

Tyhjiin käsin muukalainen lähti, melkein. Oli vetänyt hupparinsa taskusta pistoolinkin ja sen synkällä silmällä osoitellut häntä. Häntä! Mutta ei se nulikka ollut tullut häntä tappamaan. Ei ollut. Saakelin pelkuri. Perhana!

Uhkailemaan. Uhkailemaan!

Onneton tolvana. Luuliko se tosissaan, että hän sellaisia värkkejä pelkäsi? Nuoret turhakkeet, ne mitään tienneet! Siinähän luikki takaisin pikku vaimonsa ja lastensa luo

piiloon. Suuri ja urhea. Kyllä hän huomasi, mikä muukalainen oli. Ei näillä maanpäälliseen paratiisiin tottuneilla voinut olla mitään käsitystä siitä, mitä joskus oli jouduttu tekemään ja kehtämään selvitäkseen hengissä. Mitä *hän* oli joutunut kokemaan. Mitä hän oli joutunut tekemään ollakseen vielä elossa.

Ei ollut tämän ajan eläjillä todellista käsitystä kauheuksista.

Luku 2

(Pyörteilyä)

Kevät 2019, Kuopion ilmatila, myöhäinen ilta

Kapteeni Ari "Susi" Kvarnström antoi oikean kätensä liikahtaa ohjaussauvalla. Suomen ilmavoimien hopeanharmaa F/A-18C Hornet kallistui laiskasti vasemmalle siivelleen suorittaakseen laajan lähestymiskaarron Siilinjärven Rissalan lentokentälle. Myöhäisen illan punaista puhkuva aurinko liukui piiloon hävittäjän kaksoispyrstön taakse ja Kvarnström nosti lentokypäränsä aurinkosuojaa pari senttiä ylemmäs. Keli oli kirkas ja melkein tyyni - ihanteellinen visuaalilähestymiselle.

Kvarnström tiesi olevansa oman tulevaisuutensa puikoissa. Hänen kohtalonsa määräytyi hänen omien tekemisiensä ja valintojensa perusteella. Hän pelasi vain omien sääntöjensä mukaan ja hän tiesi, kuinka aika avautuisi edessä. Hän oli oman elämänsä ohjaksissa.

Eikä hän tehnyt virheitä.

Lentokoneen etuvasemmalla ja alaviistossa näkyvä suurtehovalojen reunustaman kiitoradan kynänohut asfalttiviiva erottui tummanvihreän niemen keskeltä selkeästi kuin jättövana pilvettömältä taivaalta. Rissalan lentokenttä oli Juurusveden piirittämä melkein kaikilta sivuiltaan. Laskeutuminen kentälle oli verrattavissa laskeutumiseen saarelle tai valtavalle lentotukialukselle.

Kapteeni Kvarnströmin työura päättyisi Suomen ilmavoimien palveluksessa muutaman kuukauden päästä. Tämä siirtolento oli yksi hänen viimeisistään ja hän oli nautiskellut lyhyen reitin Tikkakoskelta Rissalaan. Yhdysvaltalaisen Boeingin valmistama kaksimoottorinen

jokasään laivastohävittäjä ja rynnäkkökone Hornet pystyi laskeutumaan, kuten useimmat nykyaikaiset lentokoneet, täysin automaattisesti. Järjestelmän ollessa käytössä pilotti seurasi tietokoneiden virheetöntä toimintaa kuin Lotto-arvonnan tyhjäkatseinen virallinen valvoja. Kapteeni Kvarnström ei ollut matkustaja omassa koneessaan. Hän itse suoritti lentoonlähdöt ja laskeutumiset kuten suunnistamisenkin. Hänen lentohaalarinsa vasemman reiden ikkunallisessa taskussa oli taitettuna perinteinen paperikartta, josta pilotti pystyi tarkistamaan paikkansa lentoreitillä. Hänelle hävittäjän tietojärjestelmät, niin pystyviä kuin olivatkin, olivat vain apuväline ja välttämätön paha.

Kvarnström tiesi, että osa nuoremmista, juuri kelpoisuuden saaneista piloteista, hyödynsivät automatiikkaa sen täydessä kapasiteetissa niin, että vain "koiratappeluissa" he itse todella *lensivät* konetta. Kvarnströmin mielestä moinen käytös oli pahinta laiskuutta ja kostautuisi aikanaan lyhytnäköisille noviiseille. Ilmiön leviäminen ja yleistymisen vahingoitti pilotteja ammattiryhmänä - vain typerys luovutti kontrollin vapaaehtoisesti. Ei siis ollut ihme, että osa poliitikoista halusi lentäjät pois ohjaamoista ja kalliiden hävittäjäkoneiden tilalle huomattavasti edullisempia *droideja*, kauko-ohjattavia lennokkeja.

Tietokoneet olivat epäilemättä nopeampia ja tarkempia kohteen löytämisessä ja tunnistamisessa sekä hävittämisessä, mutta Kvarnströmin mielestä algoritmeilta puuttui ilmataistelussa elintärkeä ominaisuus: *halu tappa* viholliskohde. Tuhota se täydellisesti, vaikka oman säilymisen uhalla. Ominaisuus, joka oli osa jokaista todellista hävittäjäpilottia - nälkäisenä saalistavan eläimen vaisto.

Kvarnström ei omana aikanaan sallisi moista muutosta tapahtuvaksi ja hän oli tehnyt mielipiteensä enemmän kuin selväksi valintakomitean jäsenille, minkä johdosta hän oli

saanut osakseen ylenkatseita ja jatkuvaa käännytystyötä. Hänet oli kategorioitu ”hankalaksi tapaukseksi.

Kuopion lentoasema (IATA: *KUO*, ICAO: *EFKU*) sijaitsi Itä-Suomessa, Siilinjärven kunnan eteläosassa ja 14 kilometriä Kuopion keskustasta koilliseen. Suomen itärajalle oli kentältä matkaa linnuntietä noin 150 kilometriä. Oltiin Suomen leveimmällä kohdalla, Suomineidon lantion seudulla. Lentokenttää käyttivät sekä siviili- että sotilaskoneet. Jakaminen ja yhteiskäyttö olivat köyhän maan yleinen tapa.

Rissalassa sijaitsi ilmavoimien Hornet-hävittäjien ”pääpesä” eli Hävittäjälentolaivue 31. Laivue koostui neljästä lentueesta: Esikuntalentueesta, 1. ja 2. lentueesta sekä Yhteyslentueesta. Vuodesta 2015 lähtien lennosto oli ollut Suomen ilmavoimien suurin yksikkö. Kvarnström ja hän ohjaamansa Hornet HN-406 kuuluivat 1. lentueeseen, Suomen ilmavoimien ”Ykkösnyrkkiin”.

Karjalan lennostoon kuului yli puolet koko Suomen Hornet-kalustosta. Loput hävittäjistä oli sijoitettu Rovaniemelle. Näistä kahdesta pisteestä hoidettiin Suomen ilmatilan valvominen rauhan aikana. Kvarnström piti Rissalasta paikkana kuten lentäjät yleensä. Siellä oli hyvät suojatilat sekä harjoitusalueet. Siksi hän oli aikanaan muuttanut tänne perheineen ja rakennuttanut omakotitalon Virussalmen rannalle.

Kvarnström oli lähestynyt lentokentän ilmatilaa koillisesta ja kiersi nyt laajalla lännen puoleisella kaarella alueen ympäri päästäkseen kiitoradan eteläisen liukupolun päähän. Huomaamattomalla ohjauksellaan liikkeellä Kvarnström suoristi koneensa loppuli’un ”suppilon”. Vetämällä kaasukahvaa taaksepäin hän vähensi moottorien tehoja. Kone asettui täsmälleen laskeutumispolun keskelle ja oikealle korkeudelle - Kvarnström vilkaisi kiitotien vieressä töröttävien liukukulmajärjestelmän valojen värejä lähinnä muodon vuoksi. Valkoiset kuten pitkin.

Lähilennonjohto eli ”Torni” oli jo aiemmin antanut Kvarnströmille luvan edetä omaan tahtiin. Tähän aikaan

illasta oli yleisesti vähän liikennettä. Kvarnströmin pitäisi kuitenkin ilmoittaa telineiden ulosottaminen ennen finaalia.

Horisontin taakse pudottautuvan auringon hehku värjäsi silmän räpäyksen ajaksi kiitotie koko pituudeltaan tumman punaiseksi. Yhtä nopeasti hehku haalistui ja hävisi kuin virtaavaan veteen sekoittuva veri. Lentokoneen alla viilettävän maaston väripaletti laimeni sotkeutuessaan illan syvenevään harmauteen. Maailma vieräsi hävittäjän alla ääneti ja vääjäämättä. Pilotin kypärän sisälle kuului juuri ja juuri tehokkaiden suihkumoottorien rauhoittava ulina. Koneiden käymisen pystyi varmasti havaitsemaan vain mittariston vasemmalla alakulmassa sijaitsevasta *Engine Satus Display*:stä eli ESD:stä. Kvarnström antoi jälleen kerran silmiensä pyyhkäistä nopeasti kolmen lento- ja suunnistustietoa pursuavan DDI-näytön yli. Lähestymisstatus OK.

Kahden valtavan suihkumoottorin tasainen ja matala taustajyrinä säteili runkoa pitkin heittoistuimen lävitse selkärankaan sekä pilotin sisuskaluihin. Tuo metallinen "kohina" oli merkki valtavasta voimasta, joka oli lentäjän käytettävissään, kun ja jos hän sitä halusi tai tarvitsi. Hapiletku, turvavyöt ja radiopiuha yhdistivät lentäjän ja koneen toimintayksiköksi. Taivaalta pudottautui kohden lentokenttää hävittäjäkone, joka oli osaksi metallia ja muovia ja osaksi lihaa sekä luuta.

Ari Kvarnström oli lentäjä sydämeltään, mutta sotilas ammatiltaan. Hänen tehtävänsä oli kuljettaa aseita - luoteja, raketteja sekä pommeja - annettuihin koordinaatteihin ja tuhota kohde. Se oli hänen todellinen työnsä. Jopa työpaikan "toimistotuoli" eli heittoistuin oli panostettu. Hävittäjälentäjät ahersivat kirjaimellisesti istuen räjähdyspanoksen päällä.

Sotatilanteessa hävittäjän ainoa tehtävä oli lastatun asehyötykuorman kuljettaminen kohteeseen vihollisen ilmapuolustuksen lävitse ja todellisessa taistelutilanteessa lentokoneen elinikä mitattiin minuuteissa, kuten usein myös

sen pilotin. Koulutuksessa ammatin varjopuolia (kuten termi kuului) korostettiin useaan otteeseen. Lukuisat psykologiset tarkastukset pitivät huolen, että hävittäjän ohjaamossa istuva henkilö oli täysin tietoinen silmukasta, jonka oli sovittanut kaulansa ympärille. Silti yhdenkään maan ilmavoimilla ei ikinä ollut pulaa hävittäjäkoulutukseen hakijoista. Niin oli myös Suomessa ja siksi kapteeni Kvarnström ja hänen lentäjätoverinsa olivat etuoikeutettuja. He saivat lentää maailman tehokkaimmilla ja tappavimmilla laitteilla, mikä oli edelleen usean nuoren miehen sekä naisen unelma. Ainakin se oli ollut Ari Kvarnströmin unelma siitä lähtien, kun hän oli pikku poikana nähnyt ensimmäiset Hawkarjoitushävittäjäkoneet lentonäytöksessä Tikkakoskella. Silloin, reilu kolmisenkymmentä vuotta sitten, unelma oli saanut alkukipinän, joka muutama vuosi myöhemmin oli syttynyt kunnon roihuun.

Vahempia oli pitänyt taivutella, mutta hän oli löytänyt oikeat sanat. Hän muisti edelleen elävästi ensimmäisen yksinlentonsa, kun parinkymmenen teorian tunnin ja kymmenkunnan harjoituslennon jälkeen lennonopettaja oli viimein todennut oppilaansa kyvyt riittäväksi ja päästänyt tämän yksin iltataivaalle mukanaan vain omat tietonsa, taitonsa sekä intohimonsa lentää. Ari Kvarnström oli ollut silloin 16-kesäinen malttamaton kolli ja kesäisen purjelentokoulun oppilaskourallisesta innokkain.

Kvarnström hymähti aivojen syvyyksistä kohonneelle muistikuvalle. Hänen kätensä olivat täriseet, mutta eivät pelosta eikä epäröinnistä, vaan epävarmuudesta. Jos jokin outo tapahtuma estäisi häntä lähtemästä lennolle. Tekninen vika tai sään yllättävä muuttuminen. Onneksi niin ei ollut tapahtunut. Sen hetken jälkeen *Ensimmäisiä Kertoja* oli ollut tietysti useita muitakin. Tie oli ollut täynnä haasteita ja satunnaisia esteitäkin, joista tärkeimpänä oli ollut lentoreserviupseerikoulun tiukkojen testien läpäiseminen. Sisukkuudella ja määrätietoisuudella hän oli saavuttanut päämääränsä. Korkeimmalle, mihin Suomessa yleensä oli

mahdollista - Ilmavoimien hävittäjälentäjäksi. Parhaimmaksi heistä kaikista.

Ari Kvarnström tiesi olevansa paras kaikista.

Hän teki jälleen vähäisen korjauksen lähestymiskulmaan. Tiedostamaton ajatus muuttui ohjaussauvalla lepäävän käden olemattomaksi liikkeeksi ja jalkojen polkimen painallukseksi. Hornet vajosi taivaalta kohden kotiaan kuin hopeinen nuoli maaliinsa. Ilmajarrujen hetkellinen ulosotto hidasti vauhtia entisestään.

Lentokone oli tällä kertaa "sileä" eli ulkoisissa ripustuksissa ei ollut lisäpolttoainesäiliötä eikä edes leikkiaseita - todellisten aseiden muotoisia, mutta täysin vaarattomia laitteita. Kvarnström tunsu koneen kepeyden ohjaussauvassa. Kone oli halukas ja innokas ottamaan vastaan hänen komentonsa. Keikka oli ollut siirtolento, mutta lyhyellä kiertotiellä. Rajavalvonta oli ilmoittanut tarkistettavasta tutkakohteesta, haamusta. Suomen ilmatilaa loukattiin keskimäärin kolme kertaa vuodessa. Puolet näistä loukkauksista oli venäläisten koneiden aiheuttamia ja niin sanottuja "pimeitä lentoja".

Kapteeni Kvarnström oli suorittanut silmämääräisen sekä perusteellisen tutkaetsinnän annetuissa koordinaateissa, mutta ei ollut löytänyt mitään erikoista. Tarkistuslento oli osoittautunut tyhjäksi. Sellaisia sattui lähes jokaisen lentäjän kohdalle toisinaan, mutta ilmoitukset piti aina käydä katsomassa. Varmistuslentoja.

Hornetin kahden moottorin tehojen vähetessä Kvarnström pystyi aistimaan jo maan läheisyyden. Oli kuin painovoima olisi viimein kyllästynyt odottamaan ja repi hävittäjää päättäväisemmin maata kohden.

Purjelentokoneissa ei tietenkään kuulunut moottorin ääntä. Ei muuta kuin kannattelevan ilman suhina koneen ympärillä sen etsiessä reittiä koneen pintojen ympäri. Tuulen suhina, joka oli ominaista pienemmille lentokoneille sekä autoille, ei hävittäjän ohjaamossa tiukan kypärän sisälle juurikaan kuulunut. Tavallaan tunne oli aavemainen,

epätodellinen. Yhtä aavemaista oli tieto, että pilotin ja lentokoneen ohjainpintojen välissä olivat tietokoneet ja kymmeniä järjestelmiä välittämässä komentoja sekä muuttamassa hävittäjän lentotilaa. Kvarnströmin ilmailu-uran alun purje- ja potkurikoneissa oli käsien ja jalkojen sekä siivekkeiden ja peräsimien välissä vain tankoja, vaijereita, vipuja ja saranoita. Vain hengetöntä mekaniikkaa - ei sähköä, ei koodia, ei kaikkivoivasta ja supernopeaa keinoälyä.

Kapteeni käänsi kabiinin ilmanvaihtoa suuremmalle. Lasi ei saisi huuruuntua laskeuduttaessa alemmas ja lämpimämpään ilmaan. Kvarnström tarkisti ilmanopeuden. Kypärän HUD:in vihreä luku näytti 250 solmua eli noin 450 km/h. Laskutelineiden ulosottaminen oli nyt mahdollista.

Hän lisäsi pykälän verran laskeutumissiivekkeitä, jolloin kone ravisteli itseään kuin märkä koira vettä turkistaan. Lentokoneen vauhti hiipui entisestään ja putoaminen jyrkkeni.

Kojelaudan vasemman reunan punapäisen vivun painallus sai hydraulipumput työntämään laskutelineet ulos. Epäsymmetriset kolahdukset lentokoneen alta kertoivat, että pyörät olivat lukittuneet paikoilleen. Kojetaulun kolme vihreänä palavaa ilmaisivaloa vahvistivat telineiden tilan.

Kapteeni painoi radion tangenttia.

"Kuopio tower, this is HN-406. Gear down. Ready for landing for runway 33."

Rasahdus korvakuulokkeissa yhteyden avautuessa lentokentän lähestymislennonjohdon torniin.

"...selevä. Niihä tuo näkkyyki. Kiitotie kolome-kolome. Istutahan tyttö nätisti tonttiin. Puhaltelee hentosesti itärajan suunnalta. Ilmatila ja kenttä yksin teitin käytössä ihan laitoja myöjen. Rullaileha sitte rauhassa kotio. Näkkyyvät jo teikäläistä tuolla latalla vartoovan."

Hornetpilottia huvitti tornin lennonjohtajan epävirallinen radiokeskustelu. Hän tunsu vuorossa olevan lupsakan savolaismiehen, joka vältti virallista keskusteluprotokollaa

sekä ilmailuenglantia viimeiseen asti. Radioliikenne nauhoitettiin automaattisesti ja epäilemättä tämä saisi joka kerta toiminnastaan huomautuksen. Lennonjohtaja ei silti linjastaan lipsunut. Hän oli yksi legendoista ja kuului Rissalan vakiokalustoon. Epävirallisesta vastaanotosta johtuen kapteeni tunsu itsensä jälleen tervetulleeksi kotikentälleen.

Korkeusvaroitin hälytti matalasta lentokorkeudesta.

Kvarnström suoristi koneensa täsmälleen kiitotien suuntaiseksi ja vähensi edelleen tehoja. Kahden General Electric F404-GE-402 ohivirtausmoottorin kierrosten putoaminen värähteli selkärankaan asti. Ujellus vaimeni korvissa.

Hornet oli pilkulleen linjassa kiitotielle 33.

Maasto kohosi nopeasti vastaan. Kiitotien päämerkinnät vilahtivat sumuna siipien alitse. Maaefektin keventäessä konetta ja kapteeni vähensi lopujakin tehoja pois. Lentokone asettui optimiasentoon kiitotien keskilinjan päälle, nokka ylhäällä ja lyhyet siivet täsmälleen vaakatasossa. Nostovoima katosi ja Hornet pudottautui viimeiset sentit kohden vankilaansa. Päälaskutelineiden pyörien osuessa asfalttiin kuului tuttu ulvahdus, kun pieni määrä renkaiden kumia sulii kiitotien pintaan. Tehovivulla lepäävä käsi nykäisi tehot tyhjäkäynnille. Turbiinien kierrosten nopea pieneneminen ravisutti jälleen konetta. Vauhdin vähetessä nokka vajosi alas ja etupyörä tapasi kentän. Hornet niiasi sievästi kuin kiitokseksi.

Jälleen maan kahleissa.

Kvarnström aktivoi NWS:n. Torni keskeytti ajatukset:

"Rullat maassa tolppa-tolppa jälkeen ehtoo yheksän."

"Roger that. Landing at 9:11 pm. Thank You."

"Sitä sammoo vaan ja öitä."

Lähestyessä rullaustien risteystä hän painoi kevyesti jalkajarruja ja nopeus taittui verkkaiseksi kävelyvauhdiksi. Tornin kaikkinäkevien silmien alla Hornet kääntyi kohden ilmavoimien lentoalusten maavallein suojattua seisonta-

aluetta sekä ripeästi taaksepäin kävelevää vihreähaalarisen apumekaanikkoa. "Apumeisseli", virallisesti apulentomekaanikko, näytti tällä kertaa olevan nuori nainen. Valtion virallinen asuste eli löysä työhaalari ja lippalakki sekä isot oranssiset kuulosuojaimet piilottivat tehokkaasti kaikki piirteet. Kapteeni pohti mielessään, mitä mahtaisi paljastua noiden sukupuolettomaksi tekevien varusteiden alta. Kasvot näyttivät sieviltä ja lippalakin alta pilkkotti sinne tänne villisti heilahteleva punertava palmikko.

Apumekaanikko muodosti käsillään merkin "Pysäytä siihen" ja kapteeni jarrutti olemattoman liikkeen seisoksiin. Lentokone nyökkäisi kevyesti eteenpäin ja jäi paikoilleen. Toinen konetta vastaanottavista apumekaanikoista hävisi siiven alle sijoittamaan seisontakiiloja päälaskutelineen pyörän eteen.

Kapteeni aloitti moottorien sammutusprotokollan samalla, kun huomasi syrjäsilmältään siiven alla käyneen apumekaanikon työntelevän jo harmaita metallitikkaita kohden lentokoneen vasenta kylkeä. Kojelaudan napin tyrkkäys ja ohjaamon kuomu aloitti verkkaisen avautumisensa.

"Iltoja, oliko hyvä keikka?" Miespuolinen apumekaanikko oli tuikannut heittoistuimen varmistuspinnin paikoilleen ja asettunut istumaan toiselle kankulleen ohjaamon epätasaiselle metallireunalle ja nosteli jo avattuja turvavöitä taaksepäin. Kierrellessään happiletkun, radiopiuhan ja kypärän datakaapelin pikakiinnityksiä auki Kvarnström ehti harmitella, ettei se naispuolinen tullut avustamaan häntä ohjaamosta poistumisessa. Olisi voinut heittää jotain syöttiä kokeeksi.

Kapteeni käänsi päätään ja katsoi nuorta miestä tiukan kysyvästi.

Tämä oli hetken hämmennyksissä, kunnes viimein tajusi.

"...*herra kapteeni.*"

Puhuteltu käänsi huomionsa takaisin ohjaamon lennonlopetustehtäviinsä.

"Oli. Kyllä oli, kersantti." Hakien ääneensä aavistuksen liian virallisen painotuksen hän jatkoi: "Mikäs muuten oli kersantin nimi?"

Apumekaanikko piteli edelleen turvavöiden yläosia kapteenin olan takana odottaen, että tämä nousisi naftista ohjaamosta. Näin ei kuitenkaan tapahtunut.

"Kersantti Karri Korpiaho, *herra kapteeni.*"

"Hm, kersantti Korpiaho. Et taida olla savolaisia?"

"En, *herra kapteeni.* Keski-Suomesta."

"Jaaha, jaaha."

"Oliko hyvä lento, *herra kapteeni?*"

"Kyllä, kyllä oli."

"Siellä oli joku hämminki rajalla? Kuultiin radiosta kahviossa."

"Pelkkä tarkistus, ei muuta."

Kapteeni Kvarnström suvaitsi viimein nousta ylös ohjaamosta.

Kersantti tiesi, että Hornet oli ollut Tikkakoskella radiohuollossa ja kyse oli siirtolennosta takaisin Rissalaan. Kuopion ilmatilassa oli tullut ilmoitus, että Koivusuon luonnonpuiston lähetyvillä itärajaa valvovat tutkat olisivat havainneet jotain epäilyttävää. Tarvittiin "silmät kohteessa"-vahvistus. Matkaa rajalle oli vain 150 kilometriä ja Hornet pystyi taittamaan tuon matkan reilussa viidessä minuutissa.

Koukkaus rajan pinnassa oli ollut kusireissu. Ehkä siksi kapteenien harmistuneisuus kuului miehen sanoista.

Kapteeni laskeutui tikkaat alas ja suuntasi rauhallisesti kävellen kohden hallirakennusta. Astuessaan sisälle halliin hän viimeiseksi vilkaisi pikaisesti koneen ympärillä häärivää naismekaanikkoa. Kannattaisiko yrittää?

Esko Ahon hallituksen puolustusministeri Elisabeth Rehnin päätös sallia asepalvelus myös naisille oli tuonut oman mukavan sivumausteensa vakiokapiaisten elämään. Kapteeni tiesi olevansa komea ja kyvykäs. Olihan todisteena pitkä historia onnistuneita kaatoja. Hän pystyi halutessaan pokaamaan naisen kuin naisen. Niinhän hän oli aikanaan

saanut Noorankin, hänen vaimonsa. Kvarnström oli juuri saanut päivystysohjaajan kelpuutuksen ja juhliminen oli yhyttänyt hänet sekä Nooran. Alkuvuodet yhteiselämä oli ollut auvoista, koska Ari oli joutunut keskittymään ammatillisiin haasteisiin ja jatkokoulutukseen. Molemmilla oli silloin ollut omat työnsä ja omat harrastuksena sekä ystäväpiirinsä. Muutto Virussalmelle ja omakotitalon, unelmakodin rakentaminen, oli luonut kiintopisteen elämälle.

Toisen lapsen syntymän myötä Noora oli jäänyt pääasiallisesti kotiäidiksi ja Arin mielenkiinto suuntautunut työn ohella nuorempiin naisiin. Hurmurin taidot eivät olleet karisseet minnekään kertyneiden vuosien myötä. Pokaaminen ei edelleenkään vaatinut juuri yrittämistä, mutta tänä iltana hän oli poikkeuksellisen väsynyt ja kaipasi kotiinsa, omaan sänkyynsä nukkumaan. Ehkä toisella kertaa.

Kersantti tuikkasi pikaisen katseen poistuvan kapteeni selkään. Tuore kersantti pohti satunnaisen hetken vanhemman miehen äsköistä käytöstä. Kapteenista kiersi huhuja tukikohdassa. Osa melko ikäviäkin. Sotilaslentäjät olivat pääasiallisesti reilua porukkaa, mutta aina joukkoon mahtui joku pässi, joka oli olevinaan muita ylempänä. Muita tärkeämpi. Tavallaan ymmärrettävää, koska vaativassa koulutuksessa heille painotettiin yleistä paremmuutta muista ihmisistä. Heidän työnsä oli poikkeuksellista ja työvälinä yli satamiljoonaa maksava ylääänennopeudella etenevä aselavetti. Sellaisen puikoissa ihmisen piti olla varma itsestään ja hallita tonttinsa. Isoja egoja paisutettiin vielä isommiksi.

Ei ollut epäilystä, etteikö kapteeni osaisi tehtävänsä, mutta samalla tälle oli selvästi kehittynyt vääristynyt kuva itsestään, joka toisinaan pulpahti esiin juuri tällaisissa pienissä arkisissa hetkissä. Kersantti tiesi, että kapteeni oli muutenkin erikoisasemassa. Hornetien, kuten kapteeninkin, palveluaika oli päättymässä.

Kapteeni oli jäämässä eläkkeelle, mutta oli vahvasti mukana ja osana ilmavoimien seuraavan lentokoneen valintakomiteaa. Suomen nykyiset 62 Hornethävittäjää tulisivat tiensä päähän vuosien 2025 ja 2030 välisenä aikana. Kokemus oli valttia ja sitä kapteeni Kvarnströmillä varmasti riitti. Puolustusministeriön ensiselvityksessä tarjottiin viittä - General Dynamicsin F-16 ja McDonnell Douglasin F-15 olivat jo liian vanhoja konsepteja - eri vaihtoehtoa nykyisten hävittäjien korvaajaksi. Julkisen salaisuuden ja varmojen juurujen mukaan vahvimman ehdokkaan siivin liiti Yhdysvaltalainen viidennen polven monitoimihävittäjä *Lockheed Martin F-35*.

Häiveteknologiaa ja kehittyneitä verkko- sekä sensorijärjestelmiä hyödyntävä hävittäjä oli ollut viime vuosina kovassa vastatulessa teknisten ongelmiansa vuoksi. Kone oli auttamattomasti jäljessä alkuperäisestä tuotantoaikataulusta ja hankkeen budjetti ylittynyt rajusti. Norja ja Tanska olivat tahoillaan edelleen sitoutuneet korvaamaan omat vanhentuvat kalustonsa F-35:llä, mutta Suomessa oli herännyt vilkas keskustelu miehitettyjen koneiden korvaamisesta kokonaan droideilla. Julkisesti puhuttiin tukijärjestelmistä. Kersantti tiesi kyllä Kvarnströmin mielipiteen asiasta. Niin tiesivät kaikki muutkin.

Kvarnströmin kadottua sisälle lentokonehalliin, kersantti keskittyi työhönsä. Hänen palveluaikaan valinnalla ei ollut vaikutusta muuten kuin kahvipöytäkeskusteluna.

Kaikilla oli tietysti mielipide *oikeasta* vaihtoehdosta.

Usea yksittäinen seikka puolsi F-35:n hankintaa. Lisäksi Suomen Horneteihin hankitut amerikkalaiset JASSM-ohjukset ja täsmäpommit soveltuisivat käytännössä sellaisenaan noin 150 miljoonaa euroa maksavien F-35:n käyttöön. Kalusto olisi myös yhteensopiva NATO:n tietojärjestelmien sekä strategiakoordinoinnin kanssa, mutta tätä ilmiselvää yksityiskohtaa vähäteltiin ja luonnehdittiin sivuseikaksi eikä valintapäätökseen millään tavalla vaikuttavaksi seikaksi.